

ARCHEOLOGICKÝ ODBOR NPÚ ÚOP PRAHA V ROCE 2008

Činnost odboru

Samostatný odbor archeologie NPÚ ÚOP Praha je specializovaným pracovištěm zaměřeným na komplexní archeologický výzkum Prahy. Hlavní činností odboru je vedle výkonu a koordinace archeologické činnosti ve smyslu státní památkové péče, realizace záchranných archeologických výzkumů na území hl. města, především v jeho historickém jádru. Jedním ze specifických poslání odboru je projednání a distribuce finančních prostředků z Programu podpory záchranných archeologických výzkumů poskytovaných Ministerstvem kultury České republiky. Odborní pracovníci se vedle terénní činnosti věnují zpracování a vyhodnocování nových i starších poznatků získaných výzkumy. Programově jsou zapojeny do vědeckých a výzkumných úkolů institucionální nebo grantové povahy. V oblasti prezentace a vzdělávací činnosti se účastní výuky na vysokých školách, realizují přednášky pro odbornou i laickou veřejnost, spolupracují na přípravě muzejních expozic a nové poznatky pravidelně publikují v domácím i zahraničním tisku.

Archeologická památková péče

Samostatný odbor archeologie NPÚ ÚOP Praha vede centrální databázi stavebních akcí na území Prahy, při nichž by mohlo dojít k zachycení archeologických nálezů. Podmínky pro ochranu archeologických lokalit jsou součástí odborných stanovisek, která slouží jako podklad pro správní řízení orgánů státní správy (odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu Magistrátu HMP, Ministerstvo životního prostředí apod.). V roce 2008 bylo vydáno archeologickým odborem celkem 628 těchto stanovisek. Nezanedbatelnou součástí činnosti archeologického odboru je informační servis pro stavebníky v otázkách, týkajících se naplňování archeologických částí zákona č. 20/1987 Sb.

Pražská archeologická komise (PAK)

Slouží jako poradní orgán ředitele NPÚ ÚOP Praha. Archeologický odbor zajišťuje její činnost, včetně personálního obsazení postů předsedy a tajemníka. Komise schvaluje žádosti o přidělení finančních prostředků z Programu podpory záchranných archeologických výzkumů MK ČR, dále koordinuje provádění archeologických výzkumů na území hlavního města Prahy, jmenuje koreferenty a koreferentské komise jednotlivých výzkumů a dohlíží na odbornou kvalitu jejich provedení. V roce 2008 komise zasedala celkem patnáctkrát.

Složení PAK

PhDr. Zdeněk Dragoun, předseda; PhDr. Zdeněk Lochmann, tajemník
Členové: PhDr. Tomáš Alušík, Ph.D., PhDr. Jaromír Beneš, Ph.D., PhDr. Michal Bureš, Mgr. Pavla Popelářová, PhDr. Jan Frolík, CSc., PhDr. Petr Juřina, Mgr. Vojtěch Kašpar, Mgr. Miroslava Šmolíková, Mgr. Milan Kuchařík, Mgr. Kateřina Postránecká, Mgr. Jaroslav Řídký, Mgr. Petra Zemanová

Ostatní komise za účasti pracovníků OA

Pracovní skupina primátora hl. m. Prahy k zajištění revitalizace Staroměstské radnice a okolí (Z. Dragoun)
Archeologická evaluační komise AV ČR (Z. Dragoun)
Památková rada Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Ostravě (Z. Dragoun)

- **Tabulkové přehledy činnosti (podle vzoru z ÚP)**

Přehled akcí programu Podpory záchranných archeologických výzkumů v roce 2008

Pověřená obec	Obec	Památka/archeologická lokalita	Dotace v tis.
Praha 9	Miškovice	Miškovice – Na Kačence	180
Praha 15	Hostivař	Hostivař – RD	30
Praha 18	Třeboradice	Třeboradice – výstavba RD	525

Počet archeologických akcí realizovaných v roce 2008

Archeologické akce	Počet
Dohled	-
Záchranný archeologický výzkum	33
Celkem	33

Přehled archeologických výzkumů v roce 2008

Č. akce	Název akce	vedoucí	okres	ZAV/dohled
2008/01	Malá Strana, Vítězná čp. 420, Újezd čp. 421	J.Havrda	Praha 1	ZAV
2008/02	Malá Strana, Všehrdova čp. 562	M. Tryml	Praha 1	ZAV
2008/03	Podolí, Pod Vyšehradem ppč. 42, kostel sv. Michaela Archanděla	J. Podliska	Praha 4	ZAV
2008/04	Staré Město, Karolíny Světlé čp. 979	Z. Dragoun T.Cymbalak	Praha 1	ZAV
2008/05	Malá Strana, Lázeňská čp. 287	M. Kovář	Praha 1	ZAV
2008/06	Staré Město, Křižovnické náměstí ppč. 1110	Z. Dragoun T.Cymbalak	Praha 1	ZAV
2008/07	Malá Strana, Hellichova ppč. 1054	J. Havrda M. Tryml	Praha 1	ZAV
2008/08	Nové Město, Františkánská zahrada, ppč. 665	J. Havrda	Praha 1	ZAV
2008/09	Staré Město, Dlouhá čp. 733	Z. Dragoun	Praha 1	ZAV
2008/10	Nové Město, Ostrovní ppč. 838/2, 845/1	J. Podliska T. Cymbalak	Praha 1	ZAV
2008/11	Nové Město, Na hrádku ppč. 2494	J. Podliska	Praha 2	ZAV
2008/12	Staré Město, Vejvodova čp. 442	J. Podliska M. Kovář	Praha 1	ZAV
2008/13	Nové Město, Národní ppč. 841, 842, Mikulandská čp. 135	J. Podliska T. Cymbalak	Praha 1	ZAV
2008/14	Malá Strana, Hellichova čp. 300	J. Havrda M. Tryml	Praha 1	ZAV
2008/15	Malá Strana, Karmelitská čp. 385	J. Havrda	Praha 1	ZAV
2008/16	Staré Město, U obecního dvora čp. 800	J. Havrda	Praha 1	ZAV
2008/17	Malá Strana, Újezd ppč. 1053, Hellichova ppč. 1054	M. Tryml	Praha 1	ZAV
2008/18	Nové Město, Benátská ppč. 2493	J. Podliska	Praha 2	ZAV
2008/19	Malá Strana, Míšeňská čp. 73	J. Havrda T. Cymbalak	Praha 1	ZAV
2008/20	Nové Město, Kateřinská ppč. 2492	J. Podliska	Praha 1	ZAV
2008/21	Nové Město, Vodičkova ppč. 2381/1, Jungmannova ppč. 2379	M. SelmiWallisová	Praha 1	ZAV
2008/22	Staré Město, Kaprova čp. 14	Z. Dragoun	Praha 1	ZAV
2008/23	Staré Město, Celetná čp. 558	Z. Dragoun	Praha 1	ZAV
2008/24	Vyšehradská čp. 431	J. Podliska	Praha 2	ZAV
2008/25	Staré Město, U Milosrdných ppč. 1037, Kozí ppč. 1035, Dušní ppč. 1038	J. Havrda	Praha 1	ZAV
2008/26	Malá Strana, Sněmovní čp. 171	M. Tryml	Praha 1	ZAV

2008/27	Staré Město, Masná čp. 699	Z. Dragoun T.Cymbalak	Praha 1	ZAV
2008/28	Nové Město, Karlovo náměstí čp. 502	J. Podliska	Praha 2	ZAV
2008/29	Staré Město, Na Rejdišti čp. 77	J. Podliska	Praha 1	ZAV
2008/30	Malá Strana, Sněmovní čp. 164	J. Havrda	Praha 1	ZAV
2008/31	Staré Město, Staroměstské náměstí čp. 604	Z. Dragoun	Praha 1	ZAV
2008/32	Nové Město, Křemencova čp. 176	T. Cymbalak	Praha 1	ZAV
2008/33	Staré Město, Linhartská čp. 136	Z. Dragoun	Praha 1	ZAV

Počet nálezových a jiných zpráv zpracovaných v r. 2008

Typ	Počet
Závěrečná nálezová zpráva z archeologického výzkumu	20
Předběžná nálezová zpráva z archeologického výzkumu	12
Konzervátorská zpráva	-
Celkem	

Počty archeologických nálezů zpracovaných a uložených v ÚOP Praha

Archeologické nálezy uložené v OA	Počet jednotek zaevidovaných v roce 2008	Počet jednotek uložených v OA celkem
Přírůstková čísla (1. stupeň evidence – evidence sáčků) archeologických nálezů	971	<i>nesleduje se</i>
Počet krabic s nálezy	98	5632

- **Věda a výzkum**

VZ MK 0750323303 – Odborné poznávání, vědecké hodnocení, dokumentování a evidence nemovitého kulturního dědictví, identifikace statků, které mohou být ochráněny (2005-2011)
Hlavní garant: Pavel Jerie

V rámci tohoto záměru se odbor archeologie NPÚ ÚOP Praha podílí na řešení následujících tří úkolů:

Úkol 307: Odborné zpracování a vědecké vyhodnocení záchranných archeologických výzkumů nemovitých kulturních památek a památkových území jako nových pramenů k dějinám území České republiky

Řešitel: PhDr. Jarmila Čiháková

Spoluřešitelé: Mgr. Hana Dehnerová – pracoviště 91, Mgr. Linda Foster – pracoviště 41, Mgr. Eva Kamenická – pracoviště 41, Mgr. Pavel Šlězár – pracoviště 91, PhDr. Julie Šulcová – pracoviště 61, Mgr. Richard Zatloukal – pracoviště 91, Mgr. Michaela Zezulová – pracoviště 81, Mgr. Michal Zezula – pracoviště 81

Úkol 306: Systematický průzkum, vědecké vyhodnocení, odborně podložená obnova prostorové identifikace nemovitého archeologického památkového fondu

Řešitel: PhDr. Julie Šulcová – pracoviště 61

Spoluřešitel: za NPÚ ÚOP Praha: PhDr. Zdeněk Lochmann

Úkol 301: Vědecký výzkum a aplikace metod operativního zpracování stavebně historických a umělecko historických průzkumů prováděných při obnově kulturních památek a nemovitostí v památkově chráněných územích

Řešitel: PhDr. V. Razím

Spoluřešitel: za NPÚ ÚOP Praha: Mgr. Miroslav Kovář

Tabulkový přehled činnosti v oblasti VaV

Název výzkumného záměru	Pracoviště	Řešitel	Doba řešení projektu	Agentura	Finanční prostředky
záměr MK 07503233303 Odborné poznávání, vědecké hodnocení, dokumentování a evidence nemovitého kulturního dědictví, identifikace statků, které mohou být chráněny		Garant Pavel Jerie	2005-2011		
Výzkumný úkol 307 Odborné zpracování a vědecké vyhodnocení záchranných archeologických výzkumů nemovitých kulturních památek a památkových území jako nových pramenů k dějinám území České republiky.	v hl. m. Praze, v Ostravě, v Olomouci, v Plzni, v Josefově	Jarmila Čiháková	2005-2011	MK	912 tis.
Výzkumný úkol 306 Systematický průzkum, vědecké vyhodnocení, odborně podložená obnova prostorové identifikace nemovitého archeologického památkového fondu		Julie Šulcová (Josefov). Spoluřešitel za NPÚ ÚOP Praha PhDr. Zdeněk Lochmann			
Výzkumný úkol 301 Vědecký výzkum a aplikace metod operativního zpracování stavebně historických a umělecko historických průzkumů prováděných při obnově kulturních památek a nemovitostí v památkově chráněných územích		Vladimír Razím (střední Čechy) Spoluřešitel za NPÚ ÚOP Praha Mgr. Miroslav Kovář			
Celkem					

Název grantového projektu	Pracoviště	Řešitel	Doba řešení projektu	Agentura	Finanční prostředky
Celkem					

- **Ostatní publikační výstupy pracovníků OA v rámci vědecké a výzkumné činnosti – mimo ediční činnost NPÚ**

Vedle své hlavní činnosti pracovníci OA pravidelně publikují výsledky své odborné práce v řadě domácích a i zahraničních tiskovin.

- Černá, E. – Podliska, J. 2008: Sklo – indikátor obchodních a kulturních kontaktů středověkých Čech – Glas - Indikator der Handels- und Kulturkontakte des mittelalterlichen Böhmen. In: Sommer, P. – Liščák, V. (editoři), Odorik z Pordenone: z Benátek do Pekinga a zpět. Setkávání na cestách Starého světa ve 13. – 14. století, Sborník příspěvků z mezinárodní konference Plzeň, 13. – 14. listopadu 2006, Colloquia mediaevalia Pragensia 10, Praha, 237-256.
- Čiháková, J. – Havrda, J. 2008: Malá Strana v raném středověku. Stav výzkumu a rekapitulace poznání, Archeologické rozhledy 60, 187-228.
- Dragoun, Z. 2008: Praha archeologická. Průvodce Prahou – 3. díl. Praha.
- Dragoun, Z. 2008: Prague the archaeological. Prague Guide – Part 3. Praha.
- Dragoun, Z. 2008: Prag im Altertum. Ihr Begleiter durch Prag – 3. Teil. Praha.
- Dragoun, Z. 2008: Jaroslav Špaček pětadesátiletý. Archeologické rozhledy 60, 152.
- Dragoun, Z. 2008: Prezentované pozůstatky románských obytných staveb v areálu obchodního centra Palladium na náměstí Republiky v Praze. Zprávy památkové péče 68, 264-267.
- Dragoun, Z. - Semerád, M. 2008: Spodní podlaží románského domu v Hrzánském paláci čp. 558/I v Celetné ulici na Starém Městě pražském. Průzkumy památek 15/2, 127-131.
- Dragoun, Z. 2008: Pavel Břicháček: Nebe a peklo na zemi. Románské a raně gotické dlaždice z milevského premonstrátského kláštera, Milevsko 2007, (recenze). Archeologické rozhledy 60, 165-166.
- Dragoun, Z – Duhajská, D. – Kynčlová, J. – Martinková, H. – Roučková, B. – Sochor, V. 2008: Památky středních Čech v odborném tisku (rok 2007), Památky středních Čech 22, číslo 2, 81-92.
- Havrda, J. - Tryml, M. 2008: Archeologický výzkum vyvolaný rekonstrukcí areálu. In Rothbauerová, V. – Hůrka, J. Stavba roku – Hotel nad pražskou historií, Časopis Stavebnictví 4/2008, 10.
- Kočárová, R. – Sůvová, Z. – Havrda, J. – Kočár, P. 2008: Změny na parcele domu č.p. 248 v Liliové ulici na Starém Městě pražském: výsledky bioarcheologického výzkumu, Ve službách archeologie 2008/1, 171 – 188.
- Havrda, J. 2008: Příspěvek k raně středověkému opevnění Prahy, Archeologie ve středních Čechách 12/2008, 651 – 670.
- Kovář, M. – Podliska, J. 2008: Nález pozůstatků neznámé raně gotické zástavby ve Vejvodově ulici na Starém Městě pražském – Fund eines überrestes der unbekanntenen frühgotischen Bebauung in der Vejvodova Gasse in der Altstadt Prag, Průzkumy památek XV-2/2008, 119-126.
- Martinková, H. a kol. (archeologická periodika Dragoun, Z.) 2008: Průzkumy památek v odborném tisku za rok 2007. Průzkumy památek 15/2, 168-198. Památky středních Čech 22, 2/2008, 81-92.
- Podliska, J. 2008: Herstellung und Bearbeitung von Eisen in der vorlokationszeitlichen Siedlungsagglomeration von Prag. Ein archäologischer Beitrag zur Erkenntnis der nichtagrarischen Produktion des 9.-13. Jahrhunderts. L. Poláček (Hrsg.), Das wirtschaftliche Hinterland der frühmittelalterlichen Zentren Internationale Tagungen in Mikulčice VI, Brno, 165-178.

- Tryml, M. 2008: Záchrané archeologické výzkumy a mechanismy, které je mají umožnit..., Zprávy památkové péče, roč. 68, č. 1, 75-76.
- Tryml, M. 2008: Břevnov, Pankrác a Dolní Chabry po třiceti letech. Zpráva o revizi, Zprávy památkové péče, roč. 68, č. 4, 286-289.
- Tryml, M. 2008: Archeologie v Národním památkovém ústavu – jen dvě otázky?, Zprávy památkové péče, roč. 68, č. 5, 395-397.

• Ediční činnost pracovníků OA pod hlavičkou NPÚ

V 2008 byl na archeologickém pracovišti NPÚ ÚOP Praha zahájen nový publikační počín v podobě edice věnované pražské archeologii pod názvem **Archeologické prameny k dějinám Prahy (APDP)**. Publikační řada má za úkol prezentovat výsledky klíčových výzkumů, který výraznou měrou rozšiřují poznání dějin Prahy či vývoje metody bádání jak specialistům v oboru, tak širšímu okruhu zájemců. Obsahem publikací je podrobná analýza nálezové situace, popis metody a veškerá dokumentace terénních situací a nálezů ve formě obsáhlých příloh, ostatní zájemce může zaujmout vyhodnocení výzkumné akce a její zapojení do historických a topografických souvislostí. Velké množství a rozměry příloh neumožnilo použít tradiční formu knihy, proto byla zvolena levnější elektronická forma e-knihy na DVD s interaktivními odkazy. Obrazová část uspořádaná do přehledných galerií umožňuje kvalitou rozlišení také stažení obrázků a jejich další šíření.

Název publikace/autor	ISBN/ISSN	Náklad	Termín vydání
Starobylé komunikace pod domem Malostranské náměstí čp. 2/III. Archeologický výzkum NPÚ Praha č. 28/00. Ancient roads underneath the house at Malostranské square Nr. 2/III. Archaeological excavation NPÚ Prague Nr. 28/00 at Malá Strana. E-Book / Jarmila Čiháková	978-80-87220-06-1 / 1803-232X	120	IV. 2008
Dřevěné vozovky z 10. století pod domem Malostranské náměstí čp. 271/III. Archeologický výzkum NPÚ Praha č. 6/01. Timber roads from the 10 th century under the house at Malostranské square Nr. 271/III. Archaeological excavation NPÚ Prague Nr. 6/01 at Malá Strana. E-Book. / Jarmila Čiháková	978-80-87220-07-8 / 1803-232X	120	IV. 2008
Dřevěná cesta přes mokřinu v jihozápadním	978-80-87220-08-5 / 1803-232X	120	V. 2008

rohu Malostranského náměstí. Vyhodnocení archeologických výzkumů. A timber road over the marsh in the south western corner of The Malostranské square. Evaluation of archaeological excavations. E-Book. / Jarmila Čiháková – Martin Müller			
Raně středověké obytné domy v Josefské čp. 626/III. Archeologický výzkum NPÚ Praha č. 33/99 na Malé Straně. Early Medieval residential houses in Josefská street Nr. 626/III. Archaeological excavation NPÚ Prague Nr. 33/99 at Malá Strana. E-Book / Jarmila Čiháková	978-80-87220-05-4 / 1803-232X	120	IV. 2008

- **Prezentační a vzdělávací činnost**

- 1) V průběhu jara 2008 byl takřka všemi odbornými pracovníky OA ve spolupráci s Muzeem Karlova mostu uspořádán přednáškový cyklus pro širokou veřejnost na téma „Archeologické objevy posledních let v centru Prahy“. Celkem bylo předneseno 9 příspěvků zaměřených na výsledky systematického poznání historického vývoje pražských měst a jeho památek z pohledu archeologie.
- 2) Někteří pracovníci OA se pravidelně podílejí na specializovaném kurzu přednášek pro katedru archeologie Západočeské univerzity v Plzni, tématicky zaměřeném na Archeologii středověké Prahy (přednášející J. Čiháková, J. Podliska, M. Tryml).
- 3) Základní informace o funkci a činnosti OA zpřístupňuje internetová prezentace archeologického odboru NPÚ ÚOP Praha na adrese www.archeopraha.cz

- **Vybrané akce z činnosti OA**

- 1) Praha 1 – Malá Strana, Tržiště čp. 259/III. Rekonstrukce části Hartigovského paláce, dokončená v roce 2008, přinesla bezprostředně pod podlahou sklepa objev části raně středověkého hradebního tělesa se zcela zetlelým roštem a s vnější zdí z opuky spojené hlínou. Odkrytý fragment konstrukce náležel dřevohliněnému opevnění, které v průběhu 9. – 10. století bránilo a vymezovalo prostor centra osídlení pod Pražským hradem.

2) Praha 1 – Malá Strana, Malostranské náměstí čp. 260/III

Koncem února byla ukončena terénní část náročného archeologického výzkumu v prostorách původního měšťanského domu. K nejpозoruhodnější nálezům patří situace dřevěných komunikací z 10. -11. století, fragment městské hradby z 2. poloviny 13. století a novověký odvodňovací systém domu s 15 m hlubokou studnou. Průběžná operativní dokumentace odhalovaných konstrukcí přinesla řadu nových poznatků o stavebním vývoji celého objektu od vrcholného středověku do současnosti. Výzkum se stal místem příkladné interdisciplinární spolupráce s odborníky na geologii, dendrochronologii, environment, speleologii aj.

3) Praha 1 - Staré Město, Vejvodova čp. 442/I. Při rekonstrukci původně měšťanského domu byl realizován záchranný archeologický výzkum, jehož součástí byla též operativní dokumentace odhalovaných historických konstrukcí. Mimořádným objevem se při této činnosti stal nález zazděného raně gotické sduženého okna s profilovanou hlavicí, náležejícího původně ke konstrukci sousedního domu. Svou formou se jedná o hodnotný a dosud nepoznaný detail pražské měšťanské architektury 70. - 80. let 13. století.

4) Praha 1 – Staré Město, Celetná čp. 558/I

V rámci rekonstrukce sklepů objektu proběhla dokumentace románské části suterénu, která byla v uplynulém období omítnuta. Po odstranění novodobých omítek byl odkryt velmi dobře dochovaný prostor z pečlivě provedeného kvádřikového zdiva s trojicí originálních oken a odkládacích nik a torzem portálové niky. Jednoznačně byly konstatovány pozůstatky vstupní šíje v jihovýchodním rohu půdorysu. Při rekonstrukci byla zachována stávající úroveň podlahy, takže spodní dva řádky kvádřikového zdiva zůstávají skryty, samotný románský interiér z konce 12. století je prezentován takřka v intaktním stavu. Provedené dokumentační práce byly okamžitě prezentovány v odborném tisku.

5) Praha 1 – Nové Město, Františkánská zahrada ppč. 665

Během letních měsíců proběhl nevelký výzkum v areálu někdejšího novoměstského karmelitánského kláštera u Pany Marie Sněžné na Novém Městě pražském. Výzkum byl proveden v bezprostředním okolí zahradního domku situovaném uprostřed areálu. K nejzajímavějším nálezům patří pozdně středověká odpadní jáma, která obsahovala slitky bronzoviny, kusy strusky s obsahem mědi, zlomky pecní stěny s natavenou struskou i fragmenty z keramických jader forem sloužících k odlévání zvonů. Tento objev potvrzuje existenci specializovaných zvonařských dílen v této části Nového Města v průběhu 15. – 19. století.